

ΤΑ ΠΟΙΗΤΑΡΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ - ΠΗΓΕΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

*“Αλί τον πού τές ρίζες του τζιεινον πού ξομακρύζει,
μέ πού τόν ήλιον έσειει φώς, μήτε πατρίδαν ρίζει.”*

του Χάρη Μεττή

(β' μέρος)

Η τοκογλυφία, όπως είπαμε, και γενικότερα η άνεξέλεγκτη οικονομική εκμετάλλευση πού επικρατούσε για αιώνες στις χώρες πού βρίσκονταν κάτω από τόν Όθωμανικό ζυγό και τά φεουδαλικά συστήματα της Εύρώπης, δέν ήταν, βέβαια, μιά καινούργια μάστιγα για τό λαό της Κύπρου, ό οποίος βρέθηκε πολλές φορές έρμαιο στα χέρια άσυνειδητών δανειστών, προκειμένου να έπιβιώσει σε στιγμές άνομβρίας και άλλων άρνητικών καιρικών ή πολιτικών συνθηκών πού κατά συχνά διαστήματα πλαισιώρησαν άφάνταστα τήν Κύπρο και τόν πληθυσμό της και ίδίως τις άγροτικές της περιοχές. Γι' αυτό και τό θέμα τούτο τό βρίσκουμε όχι μόνο στους λαϊκούς ποιητάρηδες, αλλά και στους λόγιους ποιητές της Κύπρου. Ο Βασίλης Μιχαηλίδης, για παράδειγμα, ό βάρδος αυτός της Κύπρου, άφιέρωσε ένα από τά πιό άντιπροσωπευτικά του ποιήματα για τά καυτηρίες τήν έγκληματική αυτή εκμετάλλευση τού Κυπριακού Λαού από τούς τοκογλύφους. Τό ποιήμα του, πού έπιγράφει “Η τοκογλυφία”, τό έγραψε τό 1873, πέντε δηλαδή χρόνια πριν από τήν έλευση τών Άγγλων στην Κύπρο, σε τετράστιχα μέ πλεκτή όμοιοκαταληξία (αβαβ). Έδώ δίνουμε ένα μικρό άπόσπασμα :

Ό λα[γ]ός στο όρος σάν πεινάσει,
γυρεύει τίποτες να φάει
τζ' ό τζ' υνηός για να τόν πκιάσει,
στειννει τήν τσάκραν τζ' ει πού πάει.

Βάλλει του πάνω έναν κομμάτιν
ψουμίν ξερόν να τού γελάσει
τού κακορίζικου στ' άμμάτιν,
να 'ρτει να φά', για να τόν πκιάσει.

Τζ' αί τζ' είνος κούτζ' ουλα στην άκρα
τζ' ίζει τά σ' ειλη του να φάει.
Πκιάννει τό πόδι του ή τσάκρα
τζ' αί πού να φύει, πού να πάει;

Τότ' άρκινά πκινόν να φωνάζει,
σάν τό σσ' υλλίν να παουρίζει.
άμμά κανείς δέν τόν 'ποσπάζει-
ό τζ' υνηός του πκινόν τόν 'ρίζει.

“Έτο' είναι τζ' ή τοκογλυφία:
“Έν' ό πολίτης τσακροστάτης
τζ' αί τσάκρα ή όμολοια·
τζ' αί ό λαός έν' ό χωρκάτης.”

Η άνομβρία

Η Κύπρος, όπως βέβαια και οι άλλες χώρες

της Μέσης Άνατολής, υπέφερε από καιρού εις καιρό από τρομερές άνομβρίες, οι όποιες μετέτρεπαν τόν πληθυσμό της σε πραγματικούς πένητες και τούς άνάγκαζαν να μετερχονται κάθε είδους επάγγελμα, άκόμη και τή ζητιανιά, προκειμένου να έπιβιώσουν. Όσοι δέ από αυτούς ήταν πιό αποφασιστικοί, ξενιτεύονταν, μέ τήν έλπίδα να βρούνε καλύτερη τύχη. Τήν τραγωδία, πάντως, αυτή της πείνας και της ένδειας από τήν άνομβρία πού μάστιζε τή Μεγαλόνησο, σε καιρούς μάλιστα πού ουδεμία άπολύτως κυβερνητική πρόνοια δέν υπήρχε για τήν άνακούφιση τού λαού, οι δέ τοκογλύφοι τούς είχαν ρουφήξει όλο τό μεδούλι, τήν συνέλαβε και τήν απέδωσε μέ τήν χαρακτηριστική του απλοϊκότητα, φορτισμένη όμως από τήν προσωπική βιωματική του έμπειρία ό λαϊκός βάρδος, ό ποιητάρης, σε φυλλάδες πού κυκλοφορούσε ό ίδιος σε πόλεις και χωριά και πού έρχιναν κάποιο βάλασμο παρηγοριάς στους λιμώττοντες συμπατριώτες του, οι όποιοι μπορούσαν να στερηθούν και αυτό τους τό ψωμί, πού λέει ό λόγος, προκειμένου να προμηθευθούν τις φυλλάδες αυτές και, ψυχολογικά τουλάχιστον, να νοιώσουν ότι τά δικά τους βάσανα βρήκαν άνταπόκριση στην ποιητική φαντασία και τήν παραστατική ικανότητα τών Κυπριών ποιητάρηδων.

Δυσ' άπό αυτούς, οι Άντώνης Γεωργίου και Γεώργιος Στυλιανού, από τό χωριό Φασούλα Λεμεσού, τύπωσαν τό 1932 σε όχτασέλιδη φυλλάδα τό “Ποίημα ή άνομβρία έν Κύπρω και ή δυστυχία τών γεωργών” στο όποιο, μεταξύ άλλων, τονίζουν και τά εξής :

Τό ποιήμαν πού θά σάς πώ δέν είναι διά φόνον,
είναι για τήν θρησκείαν μας και για τήν κρίση μόνον.

Είμαι δεκαοκτώ έτών τώρα στην ήλικίαν
κι έν ένθυμούμαι, φίλοι μου, σάν φέτι άνομβρίαν.

Τούς άλλους χρόνους ό Θεός έβρεχε στόν καιρόν του,
να συντηρήσει ήθελεν τόν κόσμον τόν δικόν του.

Μά φέτι δέν ι-ξέρουμεν είναι κακίαν έχει
και ό χειμώνας πέρασεν κι άκόμα δέν ι-βρέχει.

“Έν' πού τές άνομίες μας τούντο κακόν πού τρέχει,
ό κόσμος άλησμόνησεν δημιουργόν πώς έχει
και 'κλούθησεν του σατανά, όπου τόν κατατρέχει.

“Έν' πού τές άνομίες μας τούντο κακόν πού τρέχει,
ό κόσμος άλησμόνησεν δημιουργόν πώς έχει
και 'κλούθησεν του σατανά, όπου τόν κατατρέχει.”

Στό σημείο αυτό διακρίνει κανείς τήν έντονη πεποίθηση τού λαϊκού τραγουδιστή ότι ό κόσμος τιμωρείται για τις άμαρτίες του. Η δέ θρησκευτικότητα του, πού όπωσδήποτε άνανακλούσε πιστά τις βαθείες αντίληψεις τού λαού για κάποια άνεξιχνίαση, αλλά τόσο άπτη γι' αυτόν θεία δική, τόν έσπρωχνε συνήθως σε